

Пластун Олексій Леонідович
аспірант кафедри бухгалтерського
обліку і аудиту, ДВНЗ «УАБС НБУ»

Державне регулювання фінансової безпеки суб'єктів підприємництва

Однією з основних проблем будь-якої економічної системи є забезпечення її ефективної та стабільної діяльності. В сучасних мінливих та висококонкурентних умовах дуже актуальними стають питання саме стабільного безкризового розвитку. З переходом до ринкових відносин, Україна змогла в повній мірі оцінити вплив різного роду криз на своє економічне середовище. Отже, питання забезпечення безпеки держави та окремих її складових на сьогоднішній день є надзвичайно актуальним. І якщо раніше наукова думка зосереджувала свою увагу виключно на економічній безпеці, то сьогодні все більше науковців наголошують на необхідності забезпечення фінансової безпеки, як окремого елемента системи економічної безпеки, що має відповідати за безпеку саме сфери фінансових відносин.

Питання фінансової безпеки є системними, оскільки стосуються і пов'язують окремі країни, регіони, господарюючі суб'єкти, політику, економіку, фінанси тощо. Фінансова безпека держави це стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, розрахункової, інвестиційної, митно-тарифної та фондової систем, а також системи ціноутворення, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю відвернути зовнішню фінансову експансію, забезпечити фінансову стійкість (стабільність), ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання

Що стосується забезпечення фінансової безпеки України, то за дорученням Ради Національної безпеки України було розроблено Концепцію фінансової безпеки України. За Концепцією основними сферами впливу

фінансової безпеки держави є бюджетна сфера та державне регулювання фінансових ринків, грошово-кредитна сфера, страхування, небанківські фінансові послуги, фондовий ринок.

Аналіз основних положень Концепції, а також досліджень сфери фінансової безпеки, що проводились науковцями показали, що на сьогоднішній день приділяється недостатньо уваги фінансовій безпеці суб'єктів підприємництва, як однієї з основних складових фінансової безпеки держави. Питання методології забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва, на відміну, скажімо, від фінансової безпеки банків, страхових компаній та інших суто фінансових інституцій, є недостатньо розробленими. У той час, як очевидним є факт, що саме реальний сектор економіки був і залишається основою економіки України, а, отже, і її фінансової безпеки, рівень якої є прямим наслідком стану економіки країни.

Схематично структуру фінансової безпеки держави та місце фінансової безпеки суб'єктів підприємництва в ній можна представити наступним чином (рис. 1).

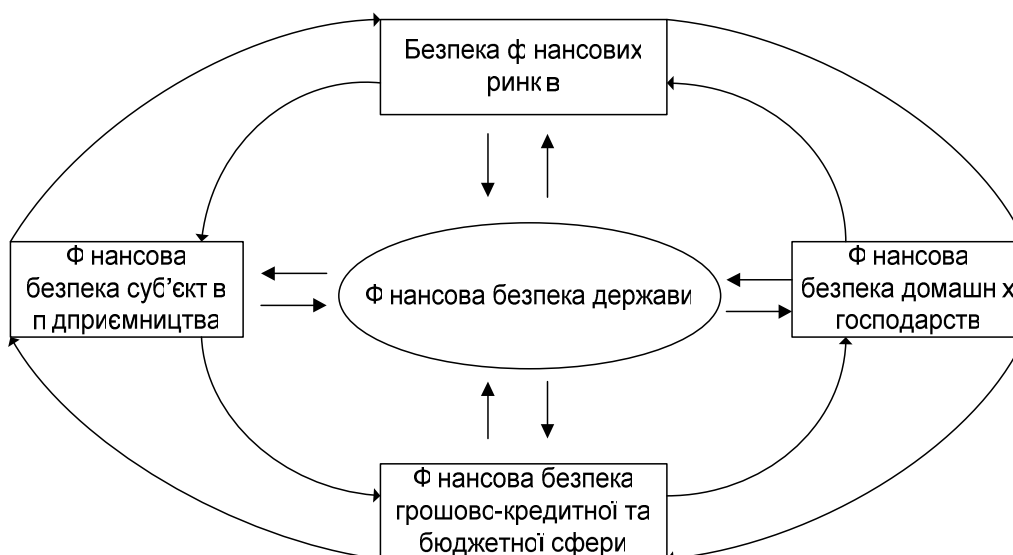

Рис. 1. Система фінансової безпеки держави

На нашу думку, необхідно більше уваги приділяти питанням впровадження механізмів забезпечення фінансової безпеки саме на рівні суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва, що пов'язано зі значною кількістю ризиків і нестабільністю як внутрішнього, так і зовнішнього їх середовища, а також загрозами поглинань, зокрема, через процедури банкрутства. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва (ФБСП) - здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків внутрішнього і зовнішнього середовища.

Забезпечення стійкого росту суб'єктів підприємництва, стабільності результатів їх діяльності, досягнення цілей, що відповідають інтересам власників і суспільства в цілому, неможливі без розробки й проведення самостійної стратегії, що у сучасній економіці визначається наявністю ефективної системи його фінансової безпеки. Саме стан фінансів господарюючих суб'єктів багато в чому обумовлює ефективність їх діяльності в ринковій економіці, що і призводить до необхідності розгляду проблем забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

Провідну роль в процесі забезпечення ФБСП має відігравати держава, оскільки ФБСП є складовою частиною фінансової безпеки держави, а з іншого – держава володіє цілим рядом фінансових інструментів, які здатні вплинути на рівень фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

Втім, на сьогодні роль державного регулювання ФБСП є досить незначною, про що, зокрема, свідчить статистика зі сфери банкрутства підприємств. Протягом останніх семи років відсоток підприємств, визнаних банкрутами в загальному числі збуджених справ по банкрутству демонстрував

разючу стабільність і в середньому перевищував 50%, що є кращим доказом неефективності державного механізму недопущення банкрутства підприємств.

Про відсутність більш менш дієвого державного механізму говорить і той факт, що до 99% банкрутств в Україні є заздалегідь організованими. І це при тому, що в грошовому вимірнику ринок банкрутства в Україні сягає 6 млрд. грн..

Взагалі зараз в Україні не існує спеціалізованого державного органу, що займався б проблемами забезпечення фінансової безпеки держави та її складових, зокрема ФБСП. Незначну частину функцій із забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва виконувало Агентство з питань банкрутства, що діяло при Міністерстві економіки України. Але даний орган був ліквідований Постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2005 р. N 942. На його зміну прийшов Державний департамент з питань банкрутства, основними завданнями якого є участь у реалізації державної політики у сфері запобігання банкрутства і забезпечення умов здійснення процедур відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Втім даний орган є скоріше номінальним з точки зору реальності виконуваних функцій.

На думку експертів, роль держави в процесі забезпечення ФБСП є вкрай незначною. Тому державі варто більше уваги приділяти механізмам поновлення платоспроможності, таким як досудова санація, реструктуризація.

Спеціалісти відзначають, що необхідне збалансування функцій держави як боржника, кредитора, акціонера, що дозволить змінити відношення до фінансової безпеки в країні. Крім того, слід створити умови для ефективного захисту права власності і протидії недружнім корпоративним поглинанням. Мають бути уточнені норми, що визначають карну й адміністративну відповідальність за фіктивне чи навмисне банкрутство.

На нашу думку, для підвищення ролі держави в процесі забезпечення ФБСП необхідно створити спеціальний державний орган із забезпечення

фінансової безпеки. Це може бути, наприклад, Державний департамент фінансової безпеки, основними завданнями якого мають бути моніторинг фінансової безпеки як на рівні держави, так і на рівні окремих її складових, зокрема суб'єктів підприємництва. Слід розробити методичні рекомендації з оцінки рівня ФБСП з урахуванням специфіки діяльності того чи іншого виду економічної діяльності.

Також важливим є створення і впровадження в практичну діяльність рекомендацій з використання фінансових важелів і методів забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва залежно від виду їх економічної діяльності.

Пропонований нами орган має виконувати й функції, що сьогодні покладені на Державний департамент з питань банкрутства, а останній взагалі слід ліквідувати, оскільки практична користь від його існування під великим питанням, а дублювання функцій ні до чого. При чому Державний департамент фінансової безпеки має змінити акцент дій з «гасіння пожеж» на їх попередження.

Таким чином, на сьогодні маємо нагальну необхідність в підвищенні рівня державного регулювання сфери фінансової безпеки. Значну частину зусиль слід сконцентрувати на забезпеченні фінансової безпеки суб'єктів підприємництва як важливої складової фінансової безпеки держави, що наразі фактично ігнорується в Україні.